

RAJASTHAN PUBLIC SERVICE COMMISSION, AJMER

SYLLABUS OF COMPETITIVE EXAMINATION FOR THE POST OF LECTURER (SCHOOL EDUCATION)

PUNJABI PAPER- II

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ (ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ)

1. ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਭਾਸ਼ਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ: ਮਾਝੀ, ਮਲਵਈ, ਦੁਆਬੀ, ਪੁਆਧੀ:

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਖੇਤਰ, ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ

2. ਧੁਨੀ ਬੋਧ

ਧੁਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਧੁਨੀਆਂ: ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਵਰ ਤੇ ਵਿਅੰਜਨ ਧੁਨੀਆਂ: ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ

3. ਲਿਪੀ ਬੋਧ

ਲਿਪੀ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਅਤੇ ਵਰਨਮਾਲਾ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਂ, ਲਗਾਖਰ, ਸੰਯੁਕਤ ਅੱਖਰ: ਸਰੂਪ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨੇਮ

4. ਸ਼ਬਦ ਬੋਧ (ਪਰਿਭਾਸ਼ਕ ਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਧਿਐਨ)

(ੳ) ਸ਼ਬਦ-ਭੇਦ (ਸ਼ਬਦ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ) –

ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਕਿਰਿਆ, ਕਿਰਿਆ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਸੰਬੰਧਕ, ਯੋਜਕ, ਵਿਸਮਕ

(ਅ) ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ - ਮੂਲ ਸ਼ਬਦ, ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ, ਉਤਪੰਨ ਸ਼ਬਦ (ਅਗੋਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ)

(ੲ) ਵਿਆਕਰਨਕ ਇਕਾਈਆਂ - ਲਿੰਗ, ਵਚਨ, ਕਾਰਕ, ਕਾਲ

5. ਵਾਕ ਬੋਧ

ਉਦੇਸ਼, ਵਿਧੇਅ, ਵਾਕ-ਵਿਉਂਤ, ਵਾਕੰਸ਼, ਉਪਵਾਕ, ਵਾਕ-ਬਣਤਰ, ਵਾਕ-ਵੰਡ

6. ਅਰਥ ਬੋਧ

ਬਹੁ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ, ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ, ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ, ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ

7. ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ (ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ): ਸਿਰਲੇਖ, ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬੋਧ, ਭਾਵਾਰਥ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਰਥ

ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

8. ਵਿਸ਼ਰਾਮ-ਚਿੰਨ੍ਹ

9. ਅਖਾਣ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ

10. ਰਸ: ਨੌਂ ਰਸ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਲੱਛਣ, ਪ੍ਰਕਾਰ, ਉਦਾਹਰਨ

11. ਛੰਦ: ਦੇਹਿਰਾ, ਚੌਪਈ, ਕੋਰੜਾ, ਕਬਿੱਤ, ਦਵਈਆ, ਬੈਂਤ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਲੱਛਣ, ਪ੍ਰਕਾਰ, ਉਦਾਹਰਨ

12. ਅਲੰਕਾਰ: ਉਪਮਾ, ਅਤਿਕਥਨੀ, ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਲੱਛਣ, ਪ੍ਰਕਾਰ, ਉਦਾਹਰਨ
13. ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ: ਕਾਫ਼ੀ, ਵਾਰ, ਕਿੱਸਾ, ਕਵਿਤਾ, ਗੀਤ, ਗ਼ਜ਼ਲ, ਨਾਟਕ, ਇਕਾਂਗੀ, ਨਾਵਲ, ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ, ਜੀਵਨੀ, ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ: ਅਰਥ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੱਤ
14. ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ: ਲੋਰੀ, ਸੁਹਾਗ, ਘੋੜੀ, ਸਿੱਠਣੀ, ਅਲਾਹੁਣੀ, ਟੱਪਾ, ਬੁਝਾਰਤ: ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆਂ
15. ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ: ਮੇਲੇ-ਤਿਉਹਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਨਾਚ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਖੇਡਾਂ: ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆਂ
16. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਕਹਾਣੀ: ਨੀਤੀ-ਕਥਾਵਾਂ, ਪਰੀ-ਕਥਾਵਾਂ, ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ: ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆਂ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ (ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ)

(ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਤਕ)

1. ਨਾਥਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ

2. ਸੂਫ਼ੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ

ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ: ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸਲੋਕ

ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ: ਕਾਫ਼ੀਆਂ

ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ: ਸੀਹਰਫ਼ੀਆਂ

ਮੀਆਂ ਵਜੀਦ: ਸਲੋਕ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ: ਕਾਫ਼ੀਆਂ, ਬਾਰਾਮਾਹ, ਅਠਵਾਰਾ, ਗੰਢਾਂ

3. ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ: ਜਪੁ, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ, ਪਟੀ, ਬਾਬਰ ਬਾਣੀ, ਬਾਰਹ ਮਾਹ ਤੁਖਾਰੀ ਅਤੇ ਵਾਰਾਂ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ: ਸਲੋਕ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ: ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਲਾਹੁਣੀਆਂ, ਵਾਰ-ਸਤ, ਵਾਰਾਂ

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ: ਬਿਰਹੜੇ, ਲਾਵਾਂ, ਘੋੜੀਆਂ, ਵਾਰਾਂ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ: ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ, ਸੁਖਮਨੀ, ਬਾਰਹ ਮਾਹ ਮਾਂਝ ਅਤੇ ਵਾਰਾਂ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ: ਸ਼ਬਦ, ਸਲੋਕ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ: ਵਾਰਾਂ

4. ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ

ਦਮੋਦਰ: ਹੀਰ, ਪੀਲੂ: ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ, ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ: ਯੂਸਫ਼ ਜੁਲੈਖਾਂ,

ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ: ਹੀਰ, ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ: ਦੇਹੜੇ, ਡਿਉਢ, ਸੱਸੀ-ਪੁੰਨੂੰ, ਕਾਦਰ ਯਾਰ: ਪੂਰਨ ਭਗਤ, ਸੀਹਰਫ਼ੀ ਸਰਦਾਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ, ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ: ਸੋਹਣੀ-ਮਹੀਂਵਾਲ

5. ਬੀਰ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ: ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ

ਨਜਾਬਤ: ਵਾਰ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ: ਜੰਗਨਾਮਾ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ

ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ: ਚੌਠਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ

6. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ, ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਪਾਸ਼, ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਜਸਵੰਤ ਜ਼ਫ਼ਰ: ਰਚਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਗਤ/ਰੂਪਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

7. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ

(ੳ) ਨਿਬੰਧ – ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ: ਰਚਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਗਤ/ਵਿਧਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

(ਅ) ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ – ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ, ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ, ਗਿ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ, ਮਨਮੋਹਨ ਬਾਵਾ: ਰਚਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਗਤ/ਵਿਧਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

8. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ

(ੳ) ਨਾਵਲ –

ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ, ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ: ਰਚਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਗਤ/ਰੂਪਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

(ਅ) ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ -

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਜੀਤ ਕੌਰ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੁਪਾਣਾ: ਰਚਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਗਤ/ਰੂਪਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

9. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ, ਇਕਾਂਗੀ ਤੇ ਰੰਗਮੰਚ

ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਦਾਸ ਸਿੱਧੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਸਵਰਾਜਬੀਰ: ਰਚਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਗਤ/ਰੰਗਮੰਚੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

10. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ: ਨਿਕਾਸ, ਵਿਕਾਸ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
11. ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
12. ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ: ਸੋਮੇ, ਭੁਗੋਲਕਤਾ, ਵਿਲੱਖਣਤਾ, ਪਛਾਣ-ਚਿੰਨ੍ਹ
13. ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ – ਢੋਲਾ, ਮਾਹੀਆ, ਟੱਪਾ, ਅਲਾਹੁਣੀ, ਸਿੱਠਣੀ, ਸੁਹਾਗਾ ਰੀਤ, ਲੰਮੀ ਬੋਲੀ, ਘੋੜੀਆਂ: ਅਰਥ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆਂ
14. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ - ਸਲੋਕ, ਪਟੀ, ਅਸ਼ਟਪਦੀ, ਬਾਰਾਮਾਹ, ਸਤਵਾਰਾ, ਕਾਫ਼ੀ, ਸੀਹਰਫ਼ੀ, ਮਹਾਂਕਾਵਿ, ਜਨਮਸਾਖੀ: ਅਰਥ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆਂ

ਭਾਗ ਤੀਜਾ (ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ)

1. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਖੇਤਰ
2. ਧੁਨੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਧੁਨੀ-ਵਿਉਂਤ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਖੇਤਰ
3. ਸੰਰਚਨਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ : ਚਿਹਨਕ ਤੇ ਚਿਹਨਤ, ਲਾਂਗ ਤੇ ਪੈਰੋਲ, ਇਕਾਲਕ ਤੇ ਦੁਕਾਲਕ, ਕੜੀਦਾਰ ਅਤੇ ਲੜੀਦਾਰ
4. ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ: ਰੂਪਾਂਤਰੀ ਵਿਆਕਰਨ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਯੋਗਤਾ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਨਿਭਾਅ, ਗਹਿਨ ਸੰਰਚਨਾ, ਸਤਹੀ ਸੰਰਚਨਾ
5. ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ: ਧੁਨੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਲੰਕਾਰ ਸਿਧਾਂਤ, ਰਸ ਸਿਧਾਂਤ: ਰਸ ਨਿਸ਼ਪੱਤੀ, ਸਧਾਰਨੀਕਰਨ
6. ਅਰਸਤੂ: ਅਨੁਕਰਨ, ਵਿਰੋਚਨ, ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸਿਧਾਂਤ
7. ਲੌਜਾਈਨਸ ਦਾ ਉਦਾਤ ਸੰਕਲਪ: ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸੋਮੇ, ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤ
8. ਰੂਸੀ ਰੂਪਵਾਦ: ਥੀਮ, ਮੋਟਿਫ, ਵਿਰੋਪਨ, ਫੇਬੁਲਾ, ਸੁਜੇਤ, ਅਜਨਬੀਕਰਨ, ਕਾਵਿ ਭਾਸ਼ਾ
9. ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਅਲੋਚਕ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ
10. ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ: ਸਰੂਪ, ਵਰਗੀਕਰਨ
11. ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਰੰਗਮੰਚ: ਅਰੰਭ, ਵਿਕਾਸ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

Part – IV (Pedagogy, Teaching Learning Material, Use of Computers and Information Technology in Teaching Learning)

I. Pedagogy and Teaching Learning Material (Instructional Strategies for Adolescent Learner)

- Communication skills and use of various verbal and non verbal classroom communication strategies.

- Teaching models- advance organizer and inquiry training (information processing) Group Investigation (Social Interaction) Non-Directive model (Personal development).
- Preparation and use of teaching-learning material during teaching.
- Cooperative learning.

II Use of Computers and Information Technology in Teaching Learning

- Concept of ICT and Digital learning
- E-learning and Virtual Classroom.
- Technology integration in teaching-learning and assessment.

For the competitive examination for the post of School Lecturer:-

The question paper will carry maximum **300 marks**.

1. Duration of question paper will be **Three Hours**.
2. The question paper will carry **150 questions** of multiple choices.
3. Negative marking shall be applicable in the evaluation of answers. For every wrong answer one third of the marks prescribed for that particular question shall be deducted.
4. Paper shall include following subjects :-
 - (i) Knowledge of Subject Concerned: Senior Secondary Level
 - (ii) Knowledge of Subject Concerned: Graduation Level.
 - (iii) Knowledge of Subject Concerned: Post Graduation Level.
 - (iv) Pedagogy, Teaching Learning Material, Use of Computers and Information Technology in Teaching Learning.